

ผ้าทอกระเหรี่ยงบ้านป่าไร่เหนือ

หมวดหมู่

การทอผ้ากระเหรี่ยงพื้นบ้าน บ้านป่าไร่เหนือ เป็นการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนกระเหรี่ยง อีกทั้งลักษณะภูมิประเทศในชุมชนนั้นมีบริเวณพื้นที่เป็นเชิงเขา ไร่เขา และการคมนาคมไม่สะดวก จึงทำให้ชาวกระเหรี่ยงต้องทอผ้าเพื่อใช้สวมใส่ในการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเองและครอบครัว และในงานพิธีกรรมต่าง ๆ กระบวนการทอผ้าของ ชาวกระเหรี่ยง ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ในการนำมาใช้ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และลักษณะการแต่งกายของชนเผ่า ซึ่งเรียกว่าการทอผ้า สำหรับการทอผ้าของชนเผ่ากระเหรี่ยงนั้น นิยมใช้ เครื่องทอผ้าแบบคาดหลัง “กิเภา” เนื่องจากเป็นเครื่องทอผ้าที่มีความสะดวกในการใช้สอย เครื่องทอผ้าแบบกิเภา เป็นเครื่องทอผ้าที่ใช้ได้ง่าย ไม่เปลืองพื้นที่ สามารถเคลื่อนย้ายได้ในการใช้แต่ละครั้ง สามารถเรียนรู้และฝึกทอได้ง่าย

ชุมชนชาวกระเหรี่ยง โดยเฉพาะสตรีผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมการทอผ้า ก็จะเริ่มสอนให้กับเด็กผู้หญิงอายุ ๗ – ๑๐ ปี ที่มีความสนใจในเรื่องของการทอผ้า สำหรับลวดลายที่ทอนั้นส่วนใหญ่จะนิยมทอลวดลายเบื้องต้น และมีการทอลวดลายเอกลักษณ์ของลวดลายที่ชาวกระเหรี่ยงบ้านป่าไร่เหนือ

นิยมทอเป็นลวดลายที่คิดค้นเองตามจินตนาการที่เกิดจากการเลียนแบบธรรมชาติในชุมชน การสร้างลวดลายของผู้ทอแต่ละคนที่มีรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มความสวยงามให้กับผ้าทอมมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการทอผ้าของชาวกระเหรี่ยงก็ยังคงรักษารูปแบบ วิธีการทอ โดยการใช้อุปกรณ์ที่ได้จากธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความ เป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอกระเหรี่ยงมากยิ่งขึ้น กลุ่มทอผ้าป่ากาเกอญอ (กะเหรี่ยง) บ้านป่าไร่เหนือ เป็นกลุ่มสตรีทอผ้าที่สืบทอดภูมิปัญญา ของบรรพบุรุษ ซึ่งทำกันเกือบทุกครัวเรือนในหมู่บ้าน โดยมีการก่อตั้งแบบไม่เป็นทางการตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๘ แต่เป็นการรวมตัวของกลุ่มสตรี ในหมู่บ้าน มีอาชีพทอผ้าเป็นอาชีพเสริม เริ่มจากจำนวน ๑๒ คน ปัจจุบันมีจำนวน ๔๑ คน

ดำเนินการของงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมจากส่วนราชการ เป็นการรวมตัวที่ต่างคนต่างผลิต จำหน่ายด้วยตนเอง โดยมีนางหล้า ฐานะเป็นประธานกลุ่มทอผ้าป่ากาเกอญอ เป็นอาชีพเสริมของชุมชนบ้านป่าไร่เหนือ

ที่สามารถสร้างรายได้หลังจากทำการเกษตร ซึ่งช่วงเวลาการผลิตของกลุ่มสามารถผลิตได้ทุกเดือน ยกเว้นในช่วงเดือนมีนาคม, พฤษภาคม จนถึงกลางเดือน มิถุนายน และช่วงกลางเดือนสิงหาคม ถึงปลายเดือนกันยายน ที่มีการผลิตน้อยกว่าปกติ เนื่องจากช่วงดังกล่าวจะเป็นช่วงที่สมาชิกจะทำการปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร คือข้าวไร่ ข้าวนาปี และข้าวโพด ผลผลิตกันที่ของกลุ่มทอผ้าป่ากาเกอญอบ้านป่าไร่เหนือ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้กิเภาในการทอ ความกว้างของหน้าผ้าทอที่ได้ประมาณความกว้างของช่วงเอวหรือช่วงลำตัวของผู้ทอ เมื่อต้องการทำให้เป็นผ้าทอที่มีขนาดความกว้างมากกว่านั้น จะนำผ้าที่ทอแต่ละชิ้นมาเย็บต่อกันจะได้ผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดหน้ากว้างของผ้าที่กว้างขึ้น

โดยผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสามารถจำแนกออกได้ ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ ผ้าทอเป็นผืนไม้แปรรูป เช่น ผ้าห่ม ผ้าพันคอ เป็นต้น และผลิตภัณฑ์ อีกประเภทของกลุ่มฯ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทอ เช่น เสื้อ ยาม กระเป๋า ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่มชาวกระเหรี่ยงบ้านป่าไร่เหนือ มีลักษณะคล้ายกะเหรี่ยงกลุ่มอื่น ๆ ในประเทศไทย ซึ่งยังคงยึดถือวัฒนธรรมการทอผ้า

จนถึงได้ว่าการทอผ้ากับชาวกระเหรี่ยงนั้นเป็นของคู่กันถึงแม้จะมีการปรับเปลี่ยนไปบ้างในเรื่องของการแต่ง กาย แต่ชาวกระเหรี่ยงส่วนใหญ่ ยังคงรักษาวัฒนธรรมการทอผ้า โดยใช้เครื่องทอผ้าแบบเข็มขัดคาดอยู่ด้านหลัง การทอผ้าของชาวกระเหรี่ยงนั้น ไม่ว่าจะเป็กลุ่มใดส่วนใหญ่จะมี โครงสร้างลวดลายการทอที่เหมือนกัน การทอผ้าจะเป็นงานของสตรี ทั้งผู้สูงอายุและเยาวชนรุ่นใหม่ ที่ยังคงให้ความสนใจ สำหรับการทอผ้าในชุมชนกระเหรี่ยงบ้านป่าไร่เหนือ นั้น ปัจจุบันมีหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน เข้ามาให้การสนับสนุนในเรื่องการทอผ้า การพัฒนาระบบการปลูกฝ้าย

โดยมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มสตรีทอผ้าของชาวกระเหรี่ยงในหมู่บ้าน จึงทำให้สตรีชาวกระเหรี่ยงมีงานทำหลังจากการทำไร่ เนื่องจากการทอผ้าต้องใช้ระยะเวลาในการทอที่ยาวนาน และต้องใช้ความชำนาญ ตลอดจนงานสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในการพัฒนาลวดลายผ้า ประสพการณ์ในการแกะลาย หรือคัดลอกลายจากการศึกษาดูงานภายนอกอีกด้วย

ข้อมูลโดย : สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม